

Stockholm 2006-10-02

Anmälan till Konstitutionsutskottet av statsrådet Mona Sahlin för mörkläggning av Försvarmaktens kunskap om/delaktighet i aktiviteter i samband med Estonias förlisning.

Bakgrund

MS Estonias förlisning 1994 kostade ett drygt halvt tusen svenska medborgare livet. Det är i paritet med antalet svenska dödsoffer till följd av Tsunamikatastrofen 2004. Fortfarande efter 12 år har ingen haveriutredning gjorts som kunnat förklara orsaken till Estonias sjunkförlopp vilket också medgivits av den internationella haveriutredningen JAIC. Inte heller har något formellt ansvar fastslagits. Dessa förhållanden torde vara unika för en demokratisk rättsstat.

I den officiella haverikommissionen JAIC:s filmmaterial finns bilder från en robotkamera som togs av Estonias vrak den 2 oktober, endast fyra dygn efter förlisningen. På dessa bilder, som bifogas denna anmälan, syns räckena från insidan av Estonias stängda ombordkörningsramp avskurna och slängda på havsbotten utanför fartyget.

De bilderna bevisar att dykare tagit sig in på lastdäcket de närmsta dygna efter förlisningen.

Teoretiskt sett skulle det kunna ha varit vilka dykare som helst som i hemlighet och med okänt motiv opererat på Estonias lastdäck. Men inte i praktiken.

Det krävs ansevärd undervattensresurser och support för en sådan operation. Den exakta vrakpositionen hölls hemlig i 8 veckor. Kunskapen om den riktiga positionen fanns endast inom den svenska försvarsmakten, den finska försvarsmakten samt den finske utredaren Kari Lehtola. När haverikommissionen skulle genomföra sina första dykningar i december 94 hittade man inget vrak och den falska vrakpositionen uppdagades. Den svenska försvarsmakten ansvarade dessutom för bevakningen av haveriplatsen.

Förutom filmmaterial från oktober och december 1994 så har Estonias vrak också filmats senare, bland annat i samband med att Estonia skulle tömmas på olja 1996 och vid undersökningar i samband med sand- och stenövertäckningen av skador i skrovet samma år. Jämför man bilderna av ombordkörningsrampen från december 1994 med senare bilder syns det att rampen utsatts för mycket kraftigt våld där flera stora stålbalkar bräckts och gått av och att fästöglor svetsats fast. Dessa bilder bevisar dykaktiviteter i anslutning till Estonias lastdäck som inte gjorts av haverikommissionen och som genomförts då Försvarsmakten ansvarat för bevakningen av området.

Bilderna som avslöjar att dykare dyggen omedelbart efter förlisningen tog sig in på Estonias lastdäck har fått en helt annan innebörd efter det att uppgifterna om att försvarsmakten utnyttjade det civila passagerarfartyget Estonia för frakt av krigsmateriel på fartygets lastdäck bekräftades.

Det måste anses som helt osannolikt att någon okänd part lyckats genomföra dykningar på Estonia och operationer inne på lastdäck både mot bakgrund av att vrakplatsen inte var känd av andra än Försvarsmakterna i Sverige och Finland samt av utredaren Lehtola och mot bakgrund av att den svenska Försvarsmakten skötte bevakningen av området. Antingen så har en tredje part genomfört hemliga operationer på Estonias lastdäck med Försvarsmaktens goda minne. Eller så har Försvarsmakten själv tagit sig in på lastdäcket. Denna fråga utreds nu av Justitiekanslern.

Granskning av KU

I en interpellationsdebatt i Sveriges riksdag den 12 juni 2006 togs uppgifterna om de hemliga dykningarna på Estonia upp. Statsrådet Mona Sahlin ansåg då att det "finns ett behov av att låta någon oberoende se över allt film- och bildmaterial" som tagits av Estonias vrak vid olika tillfällen och som debatterats. Bland annat refererade statsrådet till de exempel som togs upp i riksdagsdebatten där bland annat de avsågade räcken diskuterades. Statsrådet utlovade i debatten att regeringen skulle uppdraga åt SKL att granska filmmaterialet och sade i debatten "Självklart är varken jag eller debatten betjänta av om detta initiativ bara tolkas som ett sätt att begrava frågeställningen. Allt detta handlar ju om att med öppenhet och insyn bidra till den fortsatta debatten - inte tvärtom".

Regeringens uppdrag den 29 juni 2006 till SKL om att bland annat granska och analysera om det har "skett förändringar på vrakplatsen som kan ha orsakats av mänsklig påverkan" begränsas dock till perioden 2 oktober till 6 december 1994. Det betyder i klartext att de räcken som sågats av före det att robotbilderna togs den 2 oktober och som bevisar dolda aktiviteter inne på lastdäcket omedelbart efter förlisningen inte kommer att analyseras. Det betyder också i klartext att de omfattande skador som ombordkörningsrampen utsatts för efter den 6 december 1994 inte heller kommer att granskas.

Under perioden 2 oktober till 6 december som regeringen vill låta analysera finns så vitt känt inga dokumenterade förändringar orsakade av mänsklig påverkan vid Estonias vrak. De bilder som finns bevisar att sådana aktiviteter skett före det att bilderna med robotkameran togs den 2 oktober och efter haverikommissionens dykningar den 6 december 2004. Exakt den period som utesluts i regeringens analysuppdrag till SKL.

Det måste anses uteslutet att statsrådet Sahlin inte varit medveten om detta. Dels mot bakgrund av att interpellationsfrågorna varit mycket precisa på dessa punkter och som statsrådet svarat skriftligt på. Dels mot bakgrund av den nära två timmar långa interpellationsdebatten med statsrådet där detta återigen klargjordes och diskuterades i detalj.

En av riksdagsledamöterna sa i debatten mot bakgrund av att utkastet till regeringsuppdraget till SKL förmodligen skulle författas på Försvarsdepartementet följande: "Mitt tips är att detta utkast inte kommer att omfatta en granskning av allt film- och fotomaterial från 1994 och 1996 samt eventuellt annat material". Tyvärr blev riksdagsledamoten sannspådd.

Statsrådet Sahlins brutna löfte i Sveriges Riksdag innebär i praktiken ett aktivt medverkande till mörkläggnings av vissa omständigheter kring Estonias förlisning som rör Försvarsmakten. Skälen till detta bör granskas av KU.

/Lars Ångström/ (mp)

/Rigmor Stenmark/ (c)

/Henrik S Järrel/ (m)

/Erling Bager/ (fp)

/Tasso Stafilides/ (v)

/Björn von der Esch/ (kd)